

Rapport 2011:37

Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll

Nya elkablar vid Viggestorps bytomt

RAÄ 294

Viggestorp 4:46 och 5:3

Risinge socken

Finspångs kommun

Östergötlands län

Olle Hörfors

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Nya elkablar vid Viggstorps bytomt

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och frågeställningar	6
Metod och dokumentation	6
Resultat och tolkning	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter.	7

Omslagsbild: . Den västra delen av Viggstorps bytomt. Samtliga hus på bilden fanns redan 1875. Bild Olle Hörfors april 2011.

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

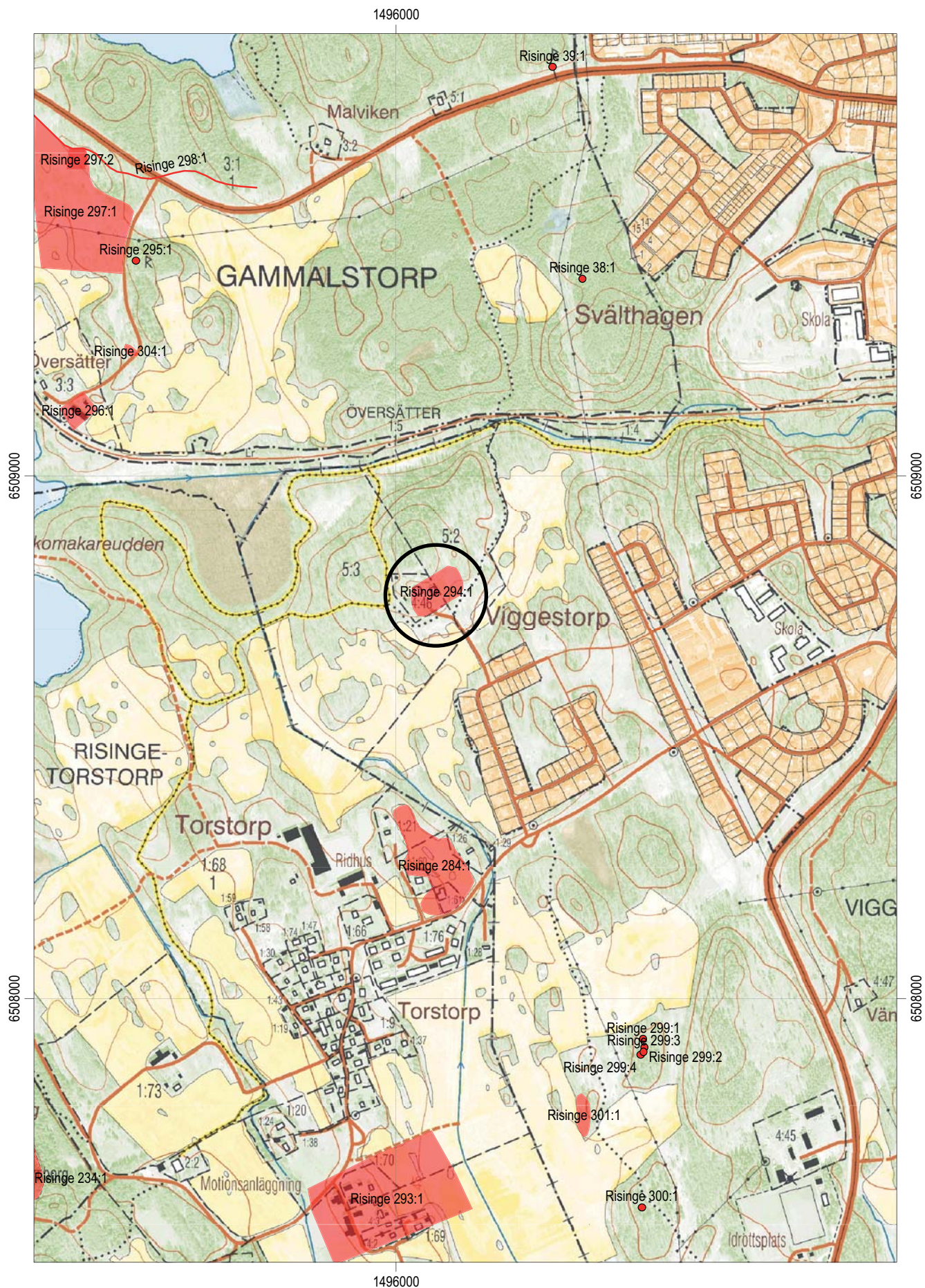
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

I samband med schaktningar för elkablar vid Viggestorps gård i södra delen av Finspångs tätort genomförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i april 2011. Schaktningarna skedde inom Viggestorps medeltida bytomt, RAÄ 294 i Risinge socken. Schaktningarna berörde den västra av de två historiskt belagda gårdarna i byn och utgick från en elstation belägen i det sydöstra hörnet av ett uthus som finns med på arealavmätningsskattan från 1875 (handling 05-FIN-223 i Lantmäteriverkets arkiv). Ledningen drogs sedan söderut i gränsen mellan de två bydelarna utan att något av arkeologiskt intresse påträffades.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 9F1j, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

I samband med schaktningar för elkablar vid Viggestorp i södra delen av Finspångs tätort genomförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i april 2011. Uppdragsgivare var Vattenfall Nordic Services som också svarade för kostnaderna. Projektledare var antikvarie Olle Hörfors vid Östergötlands museum som också svarat för rapporten.

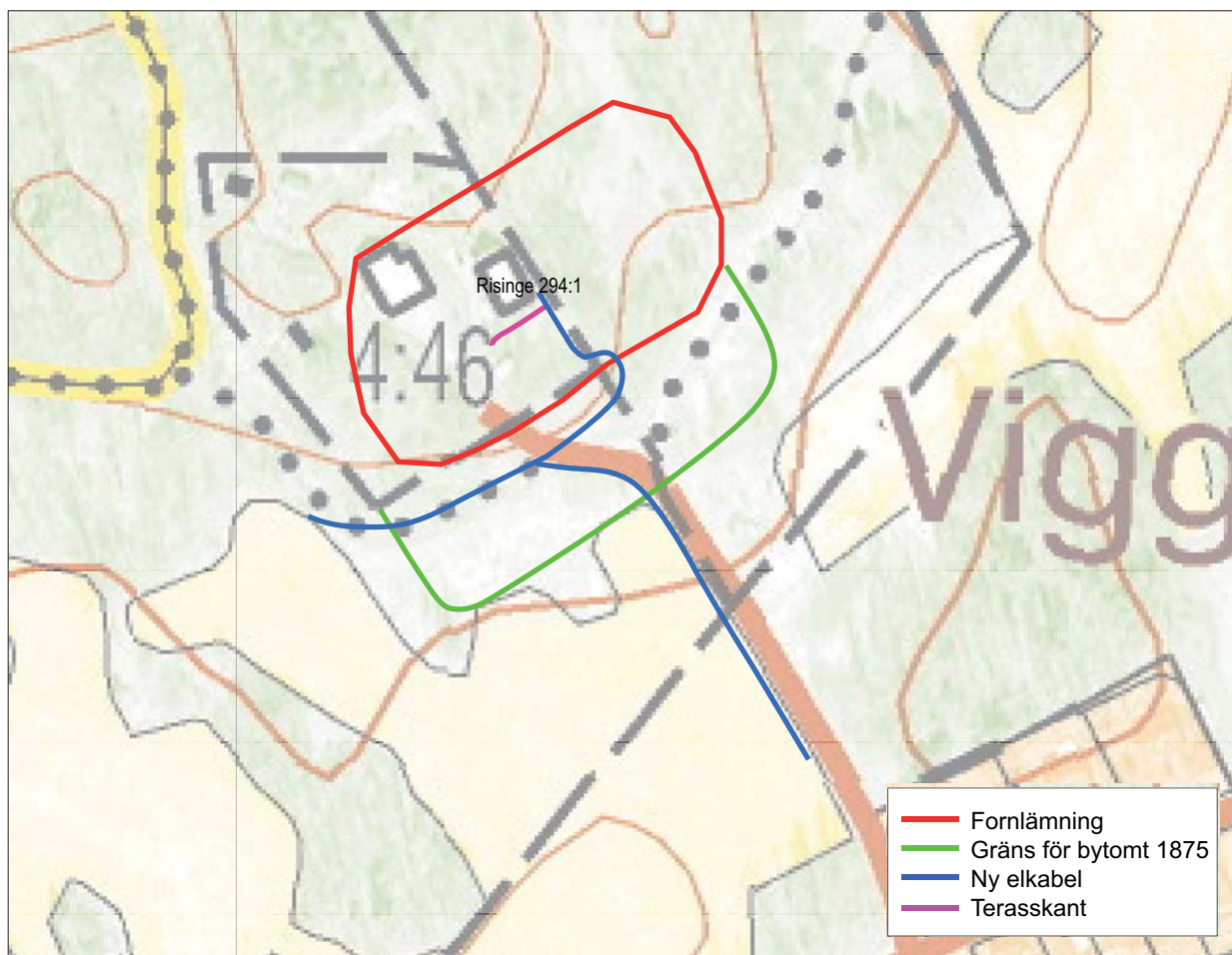
Områdesbeskrivning

Den aktuella schaktningen berörde RAÄ 294, Viggestorps medeltida bytomt. Viggestorp utgör idag en stadsdel i södra delen av Finspångs tätort. Utbyggnaden skedde under 1950-1990-talen och bebyggelsen består både av villor och flerbostadshus med lägenheter. Viggestorp var ursprungligen en by i Risinge socken tillhörande först Risinge bergslag och efter dess nedläggning Vånga bergslag fram till 1820, då även denna bergslag lades ned och byn lades under vanlig landslag.

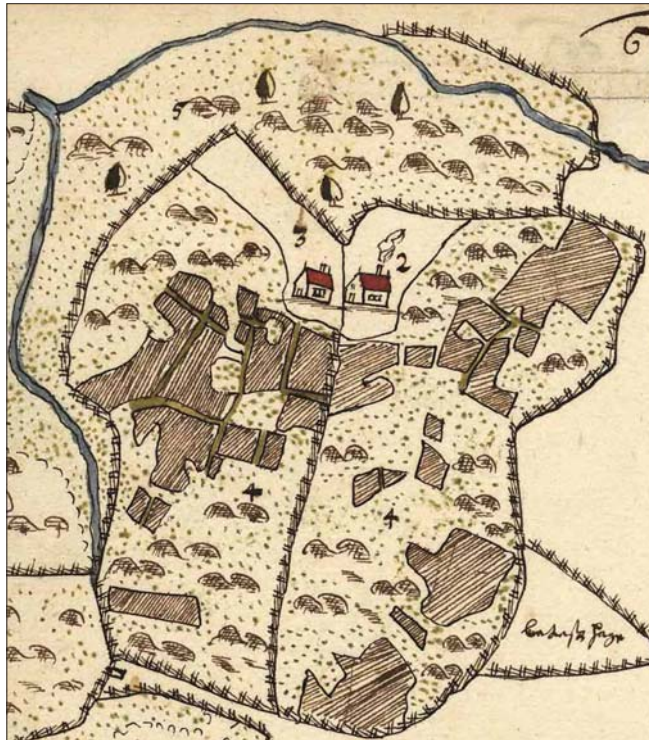
Byn omnämns för första gången i historiskt källmaterial år 1360 då en "augmunthr ij vigeesthorpe" är en av 12 fastar när en Olof Långenabbe upplåter en kvarn vid Finspång åt herr Jöns, kyrkoherde i Risinge. Affären administrerades av häradshövdingen Johan Holmgerson till Sonstorp, den lokale stormannen (handling SDHK 39812). 1390 säljer en "niels ij vigistorpp" jord i denna by till sin granne Vibjörn i Torstorp (SDHK 13729).

Den äldsta kartan över Viggestorp är från 1650 och signerad av den välkände, ursprungligen franske, lantmätaren Jean de Rogier (handling D84-91:440-41 i lantmäteristyrelsens arkiv). Byn består då av två gårdar som utgör två nästan lika stora halvor av bytomten.

Senare kartor, som till exempel en arealavmätning från 1875 (handling 05-FIN-223 i Lantmäteriverkets arkiv), visar ett likartat förhållande där en östlig och en västlig gård av samma storlek delar på den gemensamma bytomten. En tydlig skillnad mot dagens bytomt är att bebyggelsen år 1875 sträcker sig betydligt längre mot sydöst och upptar hela den idag obebyggda gräsytan mellan bebyggelsen och åkermarken sydöst därom.

Figur 3. Utdrag ur digitala fastighetskartan blad 9F1j Finspång med schaktet markerat. Skala 1:2 000.

Figur 4. Jean de Rogiers karta över Viggestorp från 1650 (handling D84-91:440-41). Beskuren.

Figur 5. Viggestorp 1875, handling 05-FIN-223 i Lantmäteriverkets arkiv, beskuren. Två lika stora gårdar delar bytomten i en östlig och en västlig del. De ladugårdar som syns i den sydvästra delen av den västra bytomten är idag borta medan boningshuset (17) och det stora huset (nedanför nr 4) liksom ett äldre uthus med källare i väster står kvar. Gränsen för den medeltida bytomten, RAÄ 294 inlagd med rött.

Figur 6. Det första elschaktet hade en tydlig åkermarksprofil. I bakgrunden terrasskanten och det äldre bostadshuset.

Idag finns bebyggelse på den västra av de två halvorna av byn medan den östra delen av bytomten är obebyggd.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska förundersökningen som genomfördes i form av en antikvarisk kontroll, var att tillse att eventuellt påträffad fast fornlämning skadades så lite som möjligt vid de planerade arbetena.

Fornlämningar som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär, omfattning och utbredning samt om möjligt dateras.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningarna. Schakten grävdes med maskin. Sammantaget grävdes två schakt. Båda med en bobcatmaskin med en 0,2 m bred skopa, ned till ett djup av ca 0,4 m.

Resultat och tolkning

Det första elschaktet grävdes från en elstation placerad i det sydöstra hörnet av det äldre huset i östra utkanten av den västra delen av bytomten (se karta nedan). Schaktet följde sedan gränsen mellan den västra bebyggda och den östra obebyggda delen av bytomten. Den del av bytomten där boningshusen är belägna består av en kraftigt utfylld terrass. På 1875 års karta (handling 05-FIN-223 i Lantmäteriverkets arkiv) markerar denna terrass skillnaden mellan den del av bytomten där bostadshusen ligger och den lägre liggande del där ladugårdarna och ett par mindre åkerland är belägna. Elschaktet kom till största delen att dras genom den del som på 1875 års karta upptas av åkerland, vilket också syntes tydligt i profilen.

Den ursprungligen tänkta placeringen av en elstation i den södra delen av bytomten kunde inte genomföras, då marken på platsen bestod av berg. Stationen flyttades därför något söderut och kom därmed att

hamna utanför den registrerade fornlämningen men inom 1875 års bytomt. Inom detta område finns synliga grunder efter ett par lador, sannolikt de som också syns på 1875 års karta. Det andra elschaktet som grävdes från vägen och vidare västerut lades så att dessa grunder undveks. Ingenting av arkeologiskt intresse framkom heller i detta schakt.

Referenser

Hörfors O 2011. Vånga och Risinge bergslag. En sammanställning över de bergshistoriska lämningarna i Kimstad, Kullerstad, Risinge och Vånga socknar. Jernkontorets bergshistoriska utskott och Riksantikvarieämbetet. Stockholm 2011.

Tekniska uppgifter

Typ av exploatering	Grävning av elkabel
Område	Viggestorp
Fastighetsbeteckning	Viggestorp 4:46 och 5:3
Socken	Risinge
Kommun	Finspång
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 294
Fornlämningstyp	Medeltida bytomt
Ekonomiska kartans blad	095 19 (9F1j Finspång)
Koordinater	X-6508688 Y-1496125
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-384-11
Länsstyrelsens beslut	2011-03-23
Länsstyrelsens handläggare	Magnus Johansson
Projektledare	Olle Hörfors
ÖLM dnr	88/11
Projektnummer	531224
Fältarbets tid	2011-04-26
Uppdragsgivare	Vattenfall Services Nordic
Kostnadsansvarig	Vattenfall Services Nordic
Fynd	-
Foto filmnr	Digitala foton
Analys	-
Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2011:37 © Östergötlands museum

I samband med schaktningar för elkablar vid Viggstorps gård i södra delen av Finspångs tätort genomförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i april 2011. Schaktningarna skedde inom Viggstorps medeltida bytomt, RAÄ 294 i Risinge socken. Schaktningarna berörde den västra av de två historiskt belagda gårdarna i byn och utgick från en elstation belägen i det sydöstra hörnet av ett uthus som finns med på arealavmätningsskattan från 1875 (handling 05-FIN-223 i Lantmäteriverkets arkiv). Ledningen drogs sedan söderut i gränsen mellan de två bydelarna utan att något av arkeologiskt intresse påträffades.